

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 13 december 2020

Wat mogen wij verwachten?

Kees Kok

Geschreven staat dat uw messias komt. De mensen sterven en zijn niet gelukkig. Onze dagen zijn leeg, onze nachten diep.

Geschreven staat in alle kranten dat hij komt: het vaccin, 'op vleugels van genezing', onze verlossing is nabij. Nog even en onze herbergen mogen weer open, en een schare hemelse gevleugelden mag weer haar machtige zwanenburgzang laten horen: 'Eer aan ons in den hoge en laat CO² regenen op aarde, als dauw uit de hemel.'

Nee, niet zo. Maar hoe dan wel? Hoe komt die messias, in welke hoedanigheid, en wanneer dan? Is het intussen niet een beetje gênant, al dat zingen en wachten, duizenden jaren, elk jaar opnieuw advent, aankomst die toch weer niet aankomt. Een vrome hersenschim?

Zijt Gij het Heer? vraagt Psalm 25 in een oude vertrouwde versie, dringend - of moeten wij een ander, of iets anders verwachten?

In de loop der eeuwen is door talloze Joodse en christelijke denkers deze hamvraag gesteld: komt dat koninkrijk van God van Godswege, van buiten en van boven naar ons toe, of groeit het in ons midden? Kunnen wij er iets aan toe- of afdoen, of maken wij geen verschil? Het antwoord van de grootsten onder deze denkers luidt: beide. Het koninkrijk van God is niet de uitkomst van onze geschiedenis, niet het product van onze vooruitgang. En dat is maar goed ook, want met het goede groeit in deze wereld even hard het kwade, als onkruid tussen het graan. In die zin is er weinig sprake van vooruitgang. En toch, zegt onder anderen Franz Rosenzweig, de groei van het goede in ons midden is onontbeerlijk voor de komst van het koninkrijk. Er wordt rekening mee gehouden, er wordt op gerekend. Zonder dat, zegt hij, komt het koninkrijk niet in *eeuwigheid*, maar in eeuwigheid *niet*. Het menselijk verlangen naar die 'nieuwe orde van gerechtigheid', naar bevrijding, genezing, geluk, is van het grootste belang. De mensen moeten dat verlangen oefenen en hooghouden door te bidden en door gerechtigheid te doen, zoals die uitgeschreven staat in de Thora, in de Tien Woorden van leven. De messias Jezus spreekt ons dat toe: 'Weest waakzaam, dat je hart niet wordt beneveld in een roes van dronkenschap en door de zorgen van het leven... Waakt, elke dag en ieder ogenblik, en bidt dat je overeind blijft voor het aangezicht van de mensenzoon.'

Wij moeten onbeschonken helder blijven, niet beneveld raken, ons geen zorgen maken voor de dag van morgen. Het is een pleidooi voor een soort lichtheid van het bestaan die het leven draaglijk maakt, ook diepe covidnachten, en lege coronadagen. Komt de messias? Waar? Als je naar hem en zijn nieuwe wereld verlangt en dat verlangen lang genoeg oefent, dan komt hij in jou, wordt hij uit jou geboren, als een kind, zingt een ander lied, weemoedig en hartstochtelijk.

Religieuze mensen vinden soms dat het doen van gerechtigheid in deze wereld overschat wordt. Tegenover het 'Al', de *kosmos*, voelen zij zich slechts een stofje, of om met die bekende prachtregel van Lucebert te spreken: 'een broodkruimel op de rok van het universum'. Zij zien zichzelf liever niet als het verantwoordelijke middelpunt waar heel de schepping om draait. En hebben ze niet gelijk, gezien de toestand van deze wereld, het milieu, het klimaat, de mensheid als besmettingshaard, al die gevolgen van het antropoceen, het tijdperk van de mens?

De bijbel ontken niet dat de mens nietig is, zeker tegenover het heelal. Maar tegelijk is hij wel degelijk het verantwoordelijke middelpunt daar midden in het naakte, materiële bestaan, het concrete hier en nu, dag en uur, mens en mensheid. De Talmoed zegt dat de mens een jas moet hebben met twee zakken. In de ene zit een briefje waarop staat: 'Ik ben stof en as' en in de andere zak zit een briefje met: 'De wereld is voor mij geschapen.' Deze wereld, deze hemel en aarde; daar moeten wij het mee doen, dat is het materiaal waaruit de toekomst, waaruit het koninkrijk van God moet worden opgebouwd. Maar ook staat geschreven: 'De hemel en de aarde - deze - zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen niet voorbijgaan'. En in de Openbaring van Johannes (21:1): 'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbij.' Dat is het perspectief van heel de Schrift, daar loopt haar verhaal op uit. Daarop richt zich haar grote verlangen, dat is haar hoge verwachting, het woord dat eeuwiglijk zal duren.

Is dat woord ook ons woord, dat messiaanse verlangen ook ons verlangen? Zijn wij daarvan vervuld? Of is dat verlangen allang uitgedoofd of in cynisme veranderd door onze zorgen en besmet door het slechte nieuws van alledag? Nieuwe hemel, nieuwe aarde, wat moeten we daarmee? Ons leven speelt zich af op deze aarde, en daar heerst de dood en de maar niet wijkende corona-duisternis. In Jemen sterven de kinderen van de honger en telkens laaien oude en nieuwe brandhaarden van verdeeldheid, onvrijheid, onmenselijkheid weer op. De enige manier waarop wij ons iets van dat nieuwe kunnen voorstellen is met contrastbeelden ontleend aan deze oude aarde en hemel; beelden van een nieuwe aanbreekende dag, licht in de duisternis, een vaccin tegen het virus, een nieuwe president tegen de grote leugen, nieuw leven tegen de dood, troost tegen tranen, een twijgje dat ontspruit aan een doodgewaande boom. En maar blijven hopen en bidden dat de nieuwe bloesems niet door de vorst van de nacht in de kiem worden gesmoord, dat de hier en daar ontluikende vrede niet weer aan flarden wordt geschoten. En blijven zingen, meeneuriën, desnoods playbacken, oude en nieuwe liedjes van verlangen als 'De nacht loopt ten einde'.

Wij kunnen de messias ontvangen, niet alleen in ons hart en ons verstand, maar ook in ons land. Vijftig van de verloren lopende kinderen van het afgebrande Moria zou de Nederlandse regering opnemen, de regering waarvan een niet onaanzienlijk deel zichzelf 'christelijk' noemt, dat wil zeggen 'messiaans'. Eén klein vliegtuigje van onze met vele miljoenen gesteunde Koninklijke Luchtvaart Maatschappij zou die vijftig - ach wat een armzalig aantal - zo kunnen ophalen, 'op vleugels van genezing', maar nee, god mag weten waarom zelfs die vijftig nog niet gekomen zijn. Onder de bevolking is het draagvlak groot om er vijfhonderd te laten komen. In veel kerken wordt gepleit om in deze adventstijd, tijdens of na de reële of virtuele dienst, 500 seconden stilte te houden, als een wake, een groot zwijgend protest tegen het uitblijven van zelfs de komst van die vijftig. Hoe zal ooit de messias kunnen komen - die heeft gezegd 'laat de kinderen tot mij komen', als wij onze grenzen voor hen sluiten? Of u deze oproep wil beantwoorden en na deze podcast 500 seconden stil wilt zijn, is aan u. Maar het lijkt me een goed onderwerp voor een stevige meditatie om te bedenken of en hoe het wegblijven van de kinderen van Moria te maken heeft met het uitblijven van de messias.

kleine pauze

Wij hopen en bidden
dat de messias komen mag

is het niet vandaag dan toch morgen,
dat kinderen weggkomen uit de misère
van vluchtelingenkampen en oorlogsgebieden,
dat het coronavaccin snel beschikbaar komt,
ter voorkoming en genezing.
dat de wereld er na corona wat nieuwer uit zal zien.
En dat wij elkaar behoeden en doen leven.
en doen leven wat wij kunnen.